

## הסוף לניתוחי החניכיים? ד"ר זאב רם מומחה לרפואת חניכיים

מחלות החניכיים הן כרוניות ביסודן. הניסיון מראה כי לא ניתן לרפא אותן לחלוטין, להחזיר את כל הרקמות שנהרסו ולמנוע חזרתן רק על ידי ניתוחים. ניתן לקבל ריפוי זמני יפה בעזרת ניתוחי חניכיים בלבד, אך לא לאורך זמן, כי הגורם לדלקות החניכיים הם מושבות החיידקים ולא ניתן להגיע לפה ללא חיידקים.

דלקות החניכיים נגרמות על ידי מושבות חיידקים הגורמות לתגובה דלקתית כרונית הגורמת להרס הרקמות התומכות והמחברות את השיניים ללסת. מושבות החיידקים מתמקמות על השיניים ובכיס החניכיים – מרווחים שבין השיניים והחניכיים. כמו בכל מחלה, הטיפול הטוב ביותר הוא המניעה, זאת מאחר שלא ניתן לבנות מחדש את הרקמות התומכות שנהרסו (חניכיים, עצם וסיבים המחברים את השן לעצם). ניתן בהחלט לעצור את המחלה, להפסיק את הריח והטעם הרעים, הדימום, הנפיחות, ההפרשות והרגישות, ולרפא את החניכיים (ניתן לקבל ריפוי אך לא רגנרציה).

כמו במחלות אחרות, קיימות גישות טיפוליות שונות (1) – הגישה הלא פולשנית- הביומכנית, מיועדת לרפא את החניכיים ו"לחיות בשלום עם הכיסים", אך ללא דלקות. גישה זו מתמקדת - בטיפול בגורמי הדלקת. (2) הגישה הכירורגית, הפולשנית מאמינה שניתן לפתור את מחלות החניכיים רק על ידי פעולה כירורגית, המטפלת למעשה בתוצאות המחלה ולא בגורמים שלה. עיקרי הגישה הלא פולשנית הם טיפולי שיננית רבים בשילוב אנטיביוטיקה. השיננית מנקה ומחליקה בעזרת מחט אולטרה-סונית עדינה ודקה את החלק הגלוי של השן (Supra-gingival) מקו החניכיים כלפי כותרת השן, אך הרבה יותר חשוב לנקות את החלק הנסתר של השן (Subgingival), שהוא מקו החניכיים כלפי קצה שורש השן, זאת אומרת את המרווח הקיים בין החניכיים לשן ( הנקרא כיס במצב החולה, או סולקוס במצב הבריא). ביחד עם ניקוי/גירוד פני שטח השן, המחט האולטרה סונית המיוחדת מגרדת גם את הרקמה הרכה הדלקתית של החניכיים הצמודים לפני שטח השן וגורמת להטריית הרקמה (Debridement) ז"א יוצרת פצע טרי ונקי ברמה המיקרוסקופית שיתרפא בקלות. חשוב מאוד הוא שיתוף המתרפא בכל שלבי הטיפול. המטופל הוא שותף מלא ופעיל בטיפול של עצמו. ללא שיתוף הפעולה לא נקבל ריפוי. על המתרפא לשנות הרגלים, להפסיק "לצחצח שיניים" בתנועות אגרסביות הוריוזנטליות הלוך וחזור, כפי שלימדו אותנו בגן הילדים, לאמץ שיטת ניקוי אחרת, עדינה ויעילה יותר שתנקה את החלק הגלוי של השן. ניתן להשיג זאת בעזרת מברשת שיניים רכה במיוחד, קיסמי שיניים חוט דנטלי, מברשונים וכו', חשוב הרבה יותר לנקות את החלק הנסתר של השן (מקו החניכיים לכיוון קצה השורש). ניתן לנקות את החלק הנסתר של השן רק על ידי השינוע - שהוא קיסם עץ רוטט הקתום בקצהו והמיועד להכנס לרווח הקיים בין החניכיים לשיניים ולהוציא משם שאריות מזון, מושבות חיידקים ולבצע הטרייה עדינה של הרקמה הרכה. אנו נעזרים באנטיביוטיקה שמטרתה לדכא את התגובה הדלקתית, ההרסנית של הגוף ועל ידי כך לעזור לריפוי. שילוב השיננית והמתרפא יביא לריפוי נהדר של הרקמות הרכות. לאחר מכן, אנו מבצעים הערכה מחדש ומחליטים לגבי המשך הטיפול, בהתאם לריפוי שקיבלנו ולתצלומי הרנטגן.

חשוב מאוד להבין את אופייה הכרוני של מחלת החניכיים, ובהתאם לכך לבנות את תוכנית הטיפול. הטיפול במחלות החניכיים מתבצע לאורך כל חיי השיניים בפה. עדיין לא קיים שום טיפול כירורגי חד פעמי אשר ירפא את המחלה אחת ולתמיד. ניתן לקבל תוצאות יפות בעזרת ניתוחי חניכיים, אך לאחר פרק זמן קצר, דלקות החניכיים תתפתחנה מחדש, נקבל כיסים חדשים המפרישים מוגלה, ולמעשה נחזור למצב ההתחלתי, אם לא למצב גרוע יותר.

ישנם מצבים בהם ניתן לתקן פגם מקומי קטן על ידי ניתוח השתלת חניכיים או ניתוח למילוי פגם גרמי סביב שן בודדת, על ידי השתלת עצם בשילוב חומרים מעודדי צמיחת עצם. באופן עקרוני, ניתוחי החניכיים אינם יכולים להחזיר ולבנות את כל הרקמות שנהרסו. ניתוחי חניכיים לא יכולים לבוא במקום הטיפול הלא פולשני (הכנה ראשונית) או הטיפול המונע התקופתי.

ברור שקל מאוד לשכנע מטופל כי ניתן לפתור את בעיית החניכיים הכרונית שלו ממנה הוא סובל שנים רבות על ידי ניתוח חד פעמי. אך השאלה – האם אין כאן שיקולים נוספים?

שנים רבות האמינו כי "ביטול כיסים מוחלט", זאת אומרת ניתוח חניכיים אשר יבטל את הכיסים לגמרי הוא שיפתור את בעיית הדלקות הכרוניות אחת ולתמיד, "כי לא יהיו יותר כיסים שיאחסנו את מושבות החיידקים הגורמות לדלקות", אך אין הדבר כך. ביטול הכיסים מוחלט הוא טוב למטרפא בטווח הקצר, אך בטווח הארוך, לא רק שאין ריפוי אמיתי של המחלה הכרונית, אלא שלעיתים קרובות, הנזק הנגרם על ידי ביטול כל הכיסים הוא בלתי הפיך, לניתוחים אלו תופעות לוואי אסתטיות – תמיד נקבל שיניים ארוכות יותר ולעיתים אף איבוד רקמה.

לאור ניסיון רב שנים בטיפול במחלות החניכיים, החל מ-1971, ניתן לסכם ולאמר כי טיפול לא פולשני, ההדרגתי בגורמי המחלה הכרונית הוא העיקר בטיפול במחלות החניכיים, בעזרתו ניתן נקבל ריפוי דלקות החניכיים, כיווץ רב, צמצום כיסים משמעותי, ועל ידי כך הפיכתם לניתנים לניקוי ושמירה על ידי המתרפא והשיננית.

המתרפא חייב להשאיר בטיפול מונע תקופתי ע"י השיננית לאורך כל ימי חי השיניים ו/או השתלים בפה. תדירות הטיפולים נקבעת לפי הריפוי שהתקבל ולפי יעילות הניקוי האישית שלו, מצב בריאותו ותוכנית הטיפול השיקומית המומלצת.

חייבים לזכור כי מחלת החניכיים היא מחלה כרונית כמו סוכרת, לחץ דם או מחלת לב, ואין עדיין שום טיפול חד פעמי, כמו ניתוח, שירפא את המחלה לחלוטין – למרות שזו שאיפתנו.

## סיכום

ניתוחי החניכיים, כנראה, הם אינם הדרך הנכונה לטפל בדלקות חניכיים, בדימום, בכיסי החניכיים המפרישים מוגלה, בשיגשוג החניכיים, בריח הרע ובנסיגת החניכיים. הניתוחים אינם משחזרים את כל הרקמות שנהרסו, ומהווים פתרון לזמן קצר בלבד. מתרפאים רבים שעברו רק ניתוחי חניכיים, מספר פעמים, חוזרים עם אותן בעיות שהיו לפני הניתוחים, אם לא חמורות יותר, וזאת לאחר פרק זמן קצר. אם ניתן לפתור את רוב הבעיות ע"י טיפול, לא פולשני, מה ההגיון לחפש דרכים אחרות? טיפולי שיננית בשילוב ניקוי יומיומי של המתרפא עם השיננוע, המיועד לניקוי תת חניכי וביקורת חד שנתי ע"י מומחה למחלות חניכיים היא דרך הטיפול המומלצת והמבטיחה ריפוי מלא ברוב המתרפאים. נסו ותוכחו !!